

Charakterystyczne jest – przykładowo – zamieszczone we wstępie stwierdzenie autora: „Mój punkt widzenia oznacza skoncentrowanie się na literaturze i na językach, które znam” (s.IX). Jak łatwo się domyśleć, chodzi w tym przypadku wyłącznie o język angielski. Pomimo wskazanych zastrzeżeń i polemicznego charakteru (a może właśnie dlatego) książka J. Goody’ego niewątpliwie warta jest bardzo uważnej i wnikliwej lektury.

Marek Żyromski

Recenzja książki pod redakcją Anny Kotlarskiej-Michalskiej, pt. *Wizerunki kobiet*, Poznań 2001, s. 207.

Książka *Wizerunki kobiet* prezentuje szereg artykułów, które podejmują tematykę związaną z przemianami, jakie zaszły w sferze aktywności kobiet, jak i w sposobie postrzegania ich aspiracji dotyczących m.in. samorealizacji. Praca ta składa się z dwóch wyodrębnionych rozdziałów. Jeden z nich zawiera treści na temat wizerunku społeczno-kulturowego kobiet, drugi natomiast dotyczy ich udziału w życiu gospodarczym, politycznym i społecznym.

W zamieszczonych artykułach można odnaleźć tematy dotyczące zmiany postaw kobiet wobec wyzwań współczesnego świata, jak i problemy związane z barierami spotykanymi w sytuacji podjęcia przez nie aktywności w różnych sferach życia społecznego.

Na uwagę zasługuje wybór tekstów zaprezentowanych w książce, które wzajemnie się dopełniają, stanowiąc pełne studium dotyczące przemian sposobu życia kobiet uwikłanych w różne role społeczne, nie tylko w Polsce, ale i na świecie.

Na uwagę zasługuje artykuł R. Siemieńskiej pt. *Stereotypy kobiet a akceptacja ich uczestnictwa w polityce*. Autorka zwraca uwagę na rolę istniejących stereotypów dotyczących płci, które szczególnie mocno zaznaczają się w sytuacji zmiany statusu jednostki. Autorka wskazuje na sposoby manipulowania stereotypami, jakich dokonuje się w mediach. Według niej zmianom ustrojów politycznych i zmianom struktury władzy nieodłącznie towarzyszy kreowanie nowych wizerunków kobiet, które są lansowane na użytek szerszego odbiorcy. Jako przykład autorka podaje plakaty, które były częścią materiałów propagandowych, jak choćby te ukazujące przystojną kobietę na traktorze, mającą zwiastować równość płci czy równość awansu. Istotne w artykule R. Siemieńskiej jest szerokie odniesienie i porównanie sytuacji kobiet w Polsce do możliwości, jakie mają kobiety w innych krajach, np. w krajach arabskich. Autorka opisuje także aspekty zmiany w koncepcji rodziny, a także zmiany, jakie zaszły w możliwościach godzenia ról kobiety w rodzinie, która jest jednocześnie aktywna w życiu publicznym. Interesujące są także wyniki badań, jakie autorka zamieściła na temat opinii o miejscu kobiety w życiu społecznym, które nierzadko skupiają się na chęci ograniczenia aktywności kobiet jedynie do „życia domowego”.

W książce zamieszczone są także ważne problemy dotyczące rozbieżności między wyobrażeniem kobiet na temat własnego życia a faktycznymi możliwościami realizacji ich zamierzeń. Takie ważne zagadnienia prezentuje w swoim artykule I. Przybył, która wskazuje na współczesną rolę żony w zderzeniu z jej wyobrażeniami na temat funkcjonowania w rolach. Autorka w sposób niezwykle interesujący wskazała na różne modele życia małżeńskiego, które oscylują wokół partnerstwa w rolach lub braku partnerstwa. W artykule tym prezentowane są także ciekawe badania własne autorki, jak i odniesienia do ustaleń innych badaczy odnośnie do socjalizacji ról tradycyjnych, przy jednoczesnym odbieganiu od sztywnych konstrukcji ról w stronę partnerstwa.

W kolejnym artykule A. Kotlarska-Michalska zamieszcza wyniki badań diagnostycznych, które przeprowadzono wśród kobiet – aktywnych zawodowo mieszanek Wielkopolski. Autorka skupia uwagę m.in. na zagadnieniach dotyczących aspiracji, postaw kobiet wobec udziału w polityce, a także – co ciekawe – na kondycji psychofizycznej kobiet uwikłanych w role małżeńskie i rodzinne.

Dopełnieniem rozważań na temat kreowania wizerunku kobiety jest artykuł S. Królikowskiej, który prezentuje analizę lansowanego w prasie kobiecej wizerunku kobiet. Według autorki artykułu, „portrety” zamieszczone w pismach kobiecych szczególnie podkreślają aktywność zawodową kobiet, nierzadko z pominięciem zwyczajnych sfer funkcjonowania. Artykuł daje m.in. odpowiedź na pytanie dotyczące wyobrażenia na temat preferowanych współcześnie zachowań kobiet, ich wyglądu, postaw, opinii itp.

Inne ważne zagadnienia, przedstawione zresztą niezwykle sugestywnie, prezentuje skłaniający do refleksji artykuł autorstwa G. Filipiak, która ukazuje historyczną (od czasów starożytnych) zmienność ról kobiety, ze szczególnym podkreśleniem ważności tych ról, niezależnie od stopnia aktywności kobiet poza życiem rodzinnym. Autorka prezentuje w artykule wiele niuansów, które charakteryzują istotę życia kobiety, spełnionej w roli „opiekunki domu rodzinnego”, którego jest ona integralną częścią.

Warto także w lekturze książki zwrócić uwagę na treści, jakie zamieszcza A. Kwilecki, który kreśli „portrety” zasłużonych kobiet – Marii Chełkowskiej i Izabeli Drwęskiej, których życie, zdaniem autora, może stanowić przykład harmonijnego łączenia tradycyjnych ról kobiecych z działalnością na rzecz społeczeństwa.

Część pierwszą książki kończy artykuł autorstwa F. Zielińskiego, który podejmuje próbę uchwycenia wizerunku kobiety w sztuce. Autor nie dokonuje oceny wartości artystycznej dzieł, jednak wskazuje na zmianę wizerunku kobiet na przestrzeni wieków.

Kolejna część książki skupia artykuły podejmujące zagadnienia dotyczące udziału kobiet w polityce, w sprawowaniu władzy i wpływaniu na życie społeczne. Szczególnie warto prześledzić tu niezwykle interesujący materiał zawarty w artykule W. Malendowskiego pt. *Kobiety u władzy – azjatycki fenomen*. Artykuł zawiera wiele odwołań do aktów prawnych, określających ramy funkcjonowania i statusu kobiet we współczesnym świecie. Autor podejmuje w artykule problem dyskryminacji kobiet, równouprawnienia czy emancypacji. Treści te opisują sytuację kobiet żyjących w krajach azjatyckich, które borykają się z problemami dyskryminacji.

Autorka kolejnego artykułu, J. Nowiak, przedstawia – na przykładzie kilku krajów nordyckich – mechanizmy przemian, jakie zachodzą w sferze społeczno-politycznej równości kobiet i mężczyzn. Autorka wskazuje na wiele czynników, które miały w tym obszarze znaczący wpływ i przyczyniły się do istotnej poprawy życia kobiet, wybierających role społecznie ważne i znaczące.

M. Janiak w swoim artykule także prezentuje walkę o równouprawnienie kobiet i mężczyzn oraz wskazuje na bariery w tożsamym postrzeganiu osób bez względu na płeć. Podobne problemy podejmuje w swoim artykule E. Cenker, która analizuje przyczyny będące podstawą trudności kobiet, jakich one doświadczają, szczególnie w sytuacji podejmowania aktywności zawodowej. Na temat możliwości i barier, jakie istnieją w życiu kobiet, które podejmują np. aktywność polityczną, wiele interesujących aspektów odnaleźć można w artykule J. Banach. Autorka wskazuje na funkcjonujące stereotypy, jak i na realne utrudnienia prawne, które mają znaczący wpływ na bierność kobiet w tym obszarze. Aktywność kobiet i utrudnienia, jakie spotykają kobiety aktywne politycznie, opisuje w swoim artykule E. Lasota. Uznaje ona konieczność podnoszenia kwalifikacji przez kobiety, które funkcjonują w różnych organizacjach. Autorka ukazuje sfery działalności kobiet jako obszary sprawdzania własnej skuteczności i możliwości działania.

Praca na temat różnych wizerunków kobiet to praca niezwykle interesująca, która zostawia czytelnikom miejsce na refleksje i jednocześnie daje rzetelne podstawy do zweryfikowania wiedzy na temat funkcjonowania kobiet w różnych sferach życia. Prezentowana książka stanowi bogate źródło istotnych, najnowszych badań empirycznych, których wyniki są niebanalne i często zaskakujące. Praca stanowi zbiór artykułów, które szeroko ujmują problemy kobiet zarówno w Polsce, jak i na świecie. Jest to studium o kobietach, jednak nie tylko dla kobiet. Czytelnik może znaleźć w tej książce zaczyn do refleksji na temat możliwych zmian w życiu kobiet, do jakich sam może się przyczynić, nie tracąc jednocześnie tego, z czego nie warto rezygnować.

Monika Oliwa-Ciesielska